

Programma Groningen

Vrijdag – 2 december – opening Academiegebouw

10.00-14.00 Online promotie match – demonstratie Blitz – minisimultaan – damkunst

14.00-15.00 Officiële opening met Sibrand Poppema, Peter den Oudsten en de spelers

15.15-18.00 Symposium Het Slim Bewegende Brein (Sport Science Instituut Groningen).

Met René Veenstra, Niels Taatgen, Jos Snoek, Chris Visscher, Johan Krajenbrink en Hans Slender. Aanmelden voor dit symposium kunt u hier doen: “Het Slim Bewegende Brein”

18.00-19.30 Verkenning Match locatie Van Swinderen Huys met medewerking van zanger Meindert Talma

Zaterdag – 3 december – 1e ronde – Van Swinderen Huys

11.00 Ontvangst spelers, officials, gasten

11.45 Korte openingsplechtigheid en eerste zet door Harm Wiersma

12.00 Start eerste matchpartij.

12.15 Masterclass Erik Scherder: Het Slim Bewegende Brein Aanmelden kunt u hier doen: Het Slim Bewegende Brein

13.30 Demonstratie: Auke Scholma (+ livestream internet)

16.30 Toelichting spelers na afloop van de eerste partij

Zondag – 4 december – 2e ronde – Van Swinderen Huys

12.00 Start tweede matchpartij

12.15 Teamwedstrijd: Jeugd versus Senioren (onder voorbehoud)

13.00 Demonstratie: Auke Scholma (+ livestream internet)

16.30 Toelichting spelers na afloop van de eerste partij

Maandag – 5 december – 3e ronde – Van Swinderen Huys

12.00 Start derde matchpartij

12.30 Clinic: Dammen en Media (onder voorbehoud)

13.00 Demonstratie: Auke Scholma (+ livestream internet)

16.30 Toelichting spelers na afloop van de eerste partij

Dinsdag 6 december – 4e ronde – Van Swinderen Huys

11.30 Clinic: Voetbal is een Denksport

12.00: Start vierde matchpartij

13.00 Demonstratie Auke Scholma (+ livestream internet)

16.30 Toelichting spelers na afloop van de eerste partij

17.00 Afsluiting matchdeel Groningen

van-swinderen-huysLocatie

Opening 2 december: Academiegebouw, Broerstraat 5, Groningen

Wedstrijden Van Swinderen Huys: Oude Boteringestraat 19, Groningen

Parkeren: <https://gemeente.groningen.nl/>

Start van de Match in Groningen

Damgenootschap Het Noorden staat in de startblokken om haar aandeel te leveren in de organisatie van de match. De stad en de provincie Groningen hebben een rijke traditie in de damsport met sterke spelers en clubs én een keur aan evenementen. Sprekende voorbeelden zijn de legendarische Brinta-toernooien in Hoogezand, de WK's van 1986 en 1990 in de Martinihal, de Jannes van der Wal Memorial in 1996, de WK match tussen Alexei Tsjizjov en de huidige bondscoach Rob Clerc in 1997 en meer recent de Groningen Seaport Masters in Delfzijl.

De Rijksuniversiteit voegt zich nu in dat rijtje als gastheer van het eerste deel van de Match tussen Jan en Roel, die naadloos aansluit bij haar ambitie om jonge mensen te stimuleren tot academische topprestaties. De gemeente ondersteunt het initiatief in de City of Talent Groningen van harte.

Naast de feestelijke opening in het Academiegebouw en de eerste partijen in het eeuwenoude Van Swinderen Huys biedt Groningen de damsport enige hulp bij het verkennen van de jaren ná de match. Een aanzet daartoe geeft een symposium van het Sport Science Instituut Groningen (waarin Hanzehogeschool, gemeente, UMCG en RUG samen optrekken), met noordelijke wetenschappers en prominenten, gevolgd door enkele bijzondere clinics, zoals een Masterclass van Erik Scherder over het slim bewegende brein. Het Healthy Ageing Network Northern Netherlands (HANNN) en Dagblad van het Noorden ondersteunen het project dat vooral de bijdrage van het laagdrempelige damspel aan een actieve en gezonde leefstijl bij jong en oud wil onderstrepen.

www.rug.nl

RUG gastheer van tweekamp om wereldtitel dammen
07 november 2016

De Rijksuniversiteit Groningen is begin december gastheer van het begin van de strijd om de wereldtitel dammen tussen Jan Groenendijk (18) uit Wageningen en RUG-student natuurkunde Roel Boomstra (23). Op 2 december is de feestelijke opening in het Academiegebouw en van 3 tot en met 6 december worden de eerste vier partijen gespeeld in het Van Swinderen Huys.

De tweekamp wordt georganiseerd in samenwerking met Damgenootschap Het Noorden. De titelstrijd van in totaal 12 partijen gaat donderdag 8 december verder in Wageningen en wordt zondag 18 december afgesloten in Den Haag.

Het Slim Bewegende Brein

Onder de noemer 'Het Slim Bewegende Brein' toont Groningen hoe het damspel kan bijdragen aan een actieve en gezonde leefstijl. Na de feestelijke opening in het Academiegebouw, met burgemeester Peter den Oudsten en RUG-bestuursvoorzitter Sibrand Poppema, verzorgt het Sport Science Instituut Groningen (een samenwerking van Hanzehogeschool, RUG, UMCG en gemeente) een symposium met noordelijke wetenschappers en prominenten, die het damspel vanuit verschillende invalshoeken belichten. Het programma wordt ondersteund door de gemeente en het Healthy Ageing Network Northern Netherlands (HANNN).

Eerste etappe van vier partijen

Zaterdag 3 december doet Harm Wiersma, in 1984 de laatste Nederlandse wereldkampioen en nog steeds actief als spelersvertegenwoordiger van de Werelddambond, de eerste zet in de tweekamp. De vier partijen in Groningen worden door grootmeester Auke Scholma uit Baflo van commentaar voorzien. Daarnaast zijn er diverse demonstraties en workshops, met op 3 december een masterclass door Healthy Ageing-boegbeeld Erik Scherder, gevolgd door de clinics rond thema's Jong versus Bejaard, Dammen & Media en Voetbal is een Denksport.

Op 6 december wordt de Groninger etappe afgesloten met een demonstratie sneldammen tussen Groenendijk en Boomstra met als inzet de Groninger Stadsprijs.

Wetenschap is topsport

‘Wetenschap is topsport en dat krijgt in de academische omgeving het karakter van een denksport. Wij bieden dan ook graag onderdak aan de eerste vier partijen van de WK-match dammen tussen deze twee geweldige jonge grootmeesters’, zegt Poppema. ‘We zijn trots dat natuurkundestudent Roel Boomstra in december de eer van onze universiteit verdedigt. Volgens de kenners is hij licht favoriet, maar net als in de wetenschap ben je er dan ook in de sport nog niet. Jan Groenendijk miste vorig jaar de wereldtitel op een haar en gaat ongetwijfeld voor de hoofdprijs. Ik reken op een prachtige match en weet zeker dat onze kampioenen van weleer –Harm Wiersma, Ton Sijbrands en Jannes van der Wal– een waardige opvolger krijgen.’

Ook Daan Bultje, directeur van Healthy Ageing Network Northern Netherlands (HANNN) verheugt zich op de komende tweekamp. ‘Iedereen weet dat veel bewegen, goed voedsel en schone lucht de gezondheid ten goede komen. Veel minder bekend is dat actief en creatief bezig zijn ook goed voor je is. Net als voor muziek en kunst geldt dat zeker ook voor denkspelen als dammen en schaken. Het prikkelt en stimuleert je brein en je kunt het je leven lang doen. Ook de sociale interactie spreekt me aan. Als kleinkind een gezellig potje dammen met oma of opa, dat kan niet verkeerd zijn.’

Programma Wageningen

Woensdag – 7 december – Opening

16.00 Opening voor genodigden met aanschuijsimultaan van Heike Verheul en muziek van Meindert Talma

Donderdag – 8 december – 5e ronde

10.00 Zaal open
11.00 Start Partij
12.00 Live demonstratie Ton Sijbrands
20.00 Muziek en Sneldammen bij café Loburg

Vrijdag – 9 december- 6e ronde

10.00 Zaal open
11.00 Start partij
12.00 Live demonstratie Ton Sijbrands
20.00 Culturele/Literaire avond in de Bibliotheek van Wageningen

Programma:

20.00 Introductie door Fred Ivens
20.10 Simon Oosting (dichter)
20.20 Arie Storm (schrijver/literatuurcriticus)
20.45 Arie van der Stoep + Wim van Mourik (damhistorici)
21.00 Pauze
21.15 Fred Ivens - vragen aan publiek
21.25 Johan Krajenbrink + Lambert-Jan Koops (technisch directeur KNDB, damboekenschrijver, oud-trainer Groenendijk+Boomstra; stand-upcomedian, damboekenschrijver)
21.45 Sophie Zijlstra (schrijfster)
22.15 Afsluiting

Zaterdag – 10 december – 7e ronde

10.00 Zaal open

11.00 Start Partij

11.00 Live demonstratie Ton Sijbrands

12.00 Opening schooldammen met Professor Erik Scherder

12.15 Lezing Professor Erik Scherder “Healthy ageing begint jong”

Bij 7 remises komen er barrages, aanvang uur na einde reguliere partij

16.45 Prijsuitreiking schooldammen

Let op: tijden zijn onder voorbehoud!

Wageningen, Locatie

Stadhuis: Markt 22, Wageningen

Parkeren: <http://www.wageningen.nl/>

Wageningen is een stad in de provincie Gelderland en staat bekend als de stad der bevrijding. Wanneer je in Wageningen komt, voel je meteen dat het hier anders is dan in andere steden. Want waar is de sfeer zo gemoedelijk, internationaal en gastvrij als hier? Wageningen wordt ook wel ‘City of Life Sciences’ genoemd. Als City of Life Sciences werkt Wageningen aan de kwaliteit van leven in de breedste zin van het woord. Denk aan innovaties op het gebied van voeding en gezondheid en duurzaamheid.

Behalve de stad der bevrijding is Wageningen ook een echte studentenstad. Een kwart van alle inwoners is student, veel van hen internationaal. Dankzij de vele internationale studenten is Wageningen een multiculturele stad en wonen er mensen van 152 nationaliteiten, waarmee het na Amsterdam en Antwerpen als derde op de wereldranglijst staat.

Programma Den Haag

Donderdag – 1 december – thema ouderen – Locatie Ontmoetingscentrum Morgenstond

19.00 Clinic door Fred Ivens voor senioren doelgroep: huisdammers

19.00 Aanschuifsimultaan Ton Sijbrands voor senioren en passanten

Zondag – 11 december – ontvangst in Den Haag – locatie hotel Marriott

13.00-15.00 Ontvangst spelers, Johan Krajenbrink vertelt over de schoonheid van het dammen

Maandag – 12 december – 8e ronde- locatie eerste kamer

11.00 Start achtste matchpartij. Demonstratie: Auke Scholma (+ livestream internet)

12.00 Mini simultaan Ton Sijbrands tegen politici en genodigden zoals burgemeesters Den Haag, Groningen en Wageningen etc.

16.30 Toelichting spelers na afloop van de partij

Dinsdag – 13 december – 9e ronde- locatie Glazen huis op het Plein

11.00 Start negende matchpartij. Demonstratie: Auke Scholma (+ livestream internet)

12.00 Mini simultaan Ton Sijbrands tegen genodigden en passanten

16.30 Toelichting spelers na afloop van de partij

Woensdag – 14 december – rustdag spelers – locatie Zuiderstrand theater

13.30 Schooldammen voor de titel Young Masters The Hague

17.00 Prijsuitreiking schooldammen door Roel en Jan

Donderdag – 15 december – 10e ronde – locatie Zuiderstrand Theater

- 11.00 Start tiende matchpartij. Demonstratie: Auke Scholma (+ livestream internet)
- 12.00 Clinic voor huisdammers
- 12.00 Gelegenheid voor spelen Blitz toernooi voor bezoekers
- 13.00 Presentatie documentaire over Jannes van der Wal door Wiep Idzinga, van Andere Tijden Sport (onder voorbehoud)
- 16.30 Toelichting spelers na afloop van de partij

Vrijdag – 16 december – 11e ronde – locatie Zuiderstrand theater

- 11.00 Start elfde matchpartij. Demonstratie: Auke Scholma (+ livestream internet)
- 12.00 Clinic voor huisdammers
- 12.00 Aanschuif simultaan Ton Sijbrands, inschrijven verplicht
- 16.30 Toelichting spelers na afloop van de partij

Zaterdag – 17 december – 12e ronde – locatie Zuiderstrand theater

- 11.00 Start twaalfde matchpartij. Demonstratie: Auke Scholma (+ livestream internet)
- 11.00 Start NK jeugd voor clubteams
- 12.00 Clinic voor huisdammers
- 12:00 Gelegenheid voor spelen Blitz toernooi voor bezoekers
- 12.30 Damontmoeting Den Haag – Suriname (spelers van Surinaamse afkomst)
- 16.30 Toelichting spelers na afloop van de partij

Zondag – 18 december – barrage Rapid – Blitz – Marriott Hotel

- 11.00 Start Rapid partijen. Demonstratie: Auke Scholma (+ livestream internet)
- 18.00 Huldiging wereldkampioen (tijdstip is afhankelijk van beslissing in eventuele barrage)

Den Haag, Locaties:

Eerste Kamer: Binnenhof 22 Den Haag

Glazen Huis: Het Plein, Den Haag

Zuiderstrand Theater: Houtrustweg 505, WB Den Haag

Ontmoetingscentrum Morgenstond: Eerste Eeldepad 3a

Den Haag een echte Damstad

‘Den Haag is een echte damstad’. Sportwethouder Rabin Baldewsingh weet het als geen ander. Begin vorige eeuw was Scheveninger Jack de Haas een speler van de buitencategorie en in 1928 werd Ben Springer –later de bekendste bewoner van de Kornoeljestraat– tot wereldkampioen gehuldigd. In 1973 verdedigde Ton Sijbrands met verve in een spraakmakende match in het Congresgebouw zijn wereldtitel tegen de Rus Andris Andreiko. En in 1994 kon Guntis Valneris zich in het oude stadhuis aan de Javastraat laten kronen tot de enige Letse mondiale nummer één.

In de jaren zeventig woonde Ton Sijbrands in Kijkduin en maakte van het roemruchte RDG – dankzij de inkomsten van de voetbaltoto! – met liefst vijf landstitels een vrijwel ongenaakbare bastion. De club wist bovendien als eerste damclub in ons land een sponsor aan te trekken. De trainingen hadden plaats in het accountantskantoor van Aad Ivens, de FMJD- en KNDB-bestuurder die samen met oud-wereldkampioen Piet Roozenburg de dambond de moderne tijd heeft ingeloodst.

Fameus was ook het grote internationale zomerdamtoernooi The Hague Open dat tot 2010 vijftien jaar op rij dammers uit alle windstreken naar de residentie wist te krijgen. Inmiddels hebben in de persoon van Berke Yiğittürk en Emre Hageman – respectievelijk nationale aspiranten-en pupillenkampioen – nieuwe toppers-in-spe gemanifesteerd.

Ter aanvulling wat info (zonder plaatjes, die daarvoor www.sna.nl) op de website van Spel Na Arbeid Heerhugowaard, één van de succesvolle verenigingen die Nederland rijk is. Zo is er deze dagen online uitstekende promotie voor de damsport te vinden. Voor wie het kan vinden... of erop gewezen wordt!

Over dammen

Dammen is een prachtige sport! Velen beoefenen het en leren steeds weer nieuwe dingen bij. Dammen is goed voor jouw ontwikkeling. Het leert je strategisch en tactisch na te denken. Spelen met een plan. De tegenstander inschatten en het plan eventueel aanpassen. Het zit vol met verborgen wendingen en kan soms heel verrassend zijn. In tegenstelling tot schaken kun je de tegenstander ook een klein beetje dwingen tot meewerken aan jouw plan door middel van het verplichte slaan.

VERSTERKING VAN HET ONDERWIJS

Kinderen houden van spelletjes. De klassieke bordspelen oefenen een enorme aantrekkingskracht uit op jongens en meisjes die graag constructief redeneren.

Denksport stimuleert spelenderwijs de mentale fitheid:

- analyseren van complexe situaties
- prioriteiten stellen
- de theorie in de praktijk leren toepassen
- beslissen onder tijdsdruk.

Wellicht belangrijker nog is de gelegenheid die deze spelen geven om gezamenlijk te leren:

- overleg over “de betere zet”
- sportief omgaan met tegenstand,
- nuchter accepteren van de realiteit, zowel bij verlies als winst.

Concentratie en optimale tijndeling worden beloond met betere resultaten, zodat de grondhouding die voor goede leerprestaties nodig is als vanzelf wordt ingenomen door een denksporter. Daarbij groeit op intellectueel vlak het besef van eigenwaarde.

De wederzijdse beïnvloeding van fysiek en mentaal functioneren kan door middel van denksport positief worden benaderd. Leerlingen zullen merken dat door een goede lichamelijke conditie denksportprestaties verbeteren. Verder stimuleert een training in realistisch inschatten en nuchter oordelen ook de keuze voor een evenwichtige levenswijze. Gezondheid is een belangrijke voorwaarde en een bewust thema, minstens voor de gevorderde denksporter.

Buiten de pedagogische waarden hebben denksporten een belangrijke praktische waarde. De beoefening is onafhankelijk van het weer; het kan binnen en buiten worden gespeeld. Denksport kan een betrouwbare invulling zijn bij het maken van roosters!

DENKSPORTEN KUNNEN EEN BELANGRIJKE ROL SPELEN BIJ:

- Verrijkingscursussen
- Verdieping voor begaafde leerlingen
- Contact leggen met moeilijk lerende of autistische kinderen
- Na-schoolse opvang
- Brede school-projecten
- het maken van (internationale) vriendschap

De pedagogische waarde van het dammen staat buiten kijf. Toch neemt de belangstelling voor het spel vanaf de jaren 70 gestaag af. Hoe kan dat nou? De eenvoud die hiervoor als sterke kant beschreven is, blijkt ook een keerzijde te hebben: mensen zien er niet vanzelf iets in. Het is de frustratie van menig dammer die met lede ogen aanziet dat het spel niet echt serieus wordt genomen naast het meer tot de verbeelding sprekende bridge en schaak. Omdat ook het begenadigde deel van de natie romantiek met diepgang verwacht, hebben de dammers al verschillende fraaie polemieken (Max Pam! Jan Hein Donner!) te verduren gehad. Verder moet erkend worden dat de organisatiegraad van het dammen beperkt is. Zo is er binnen bovendien sterk vergrijzende damclubs een structureel tekort aan gekwalificeerd kader. Het dammen moet kortom als bedreigd cultuurobject worden gezien. Wie het spel wil promoten moet er dus wel enige moeite voor doen.

Nog enkele argumenten op een rijtje:

- Nederland heeft al zes wereldkampioenen gehad: Herman Hoogland, Ben Springer, Piet Roozenburg, Ton Sijbrands, Harm Wiersma en Jannes van der Wal. Genoeg rolmodellen om een complete leergang aan op te hangen. Nog steeds behoort ons land tot de weliswaar smalle maar niettemin absolute wereldtop.
- Dammen is een volkssport bij uitstek, qua bekendheid en type beoefenaars het equivalent van voetbal. Spits Abe Lenstra was ook een groot damtalent, Ton Sijbrands speelde bij de jeugd van Ajax. In terminologie en strategie zijn er diverse overeenkomsten. Aanvallen, combineren, vastzetten, kaatsen, vleugelcontrole, et cetera. Laten we onze voetballers dammen leren, een dambord in de kantine.
- Het damspel heeft in wetenschappelijk opzicht een bijzondere potentie. A.D. de Groot heeft ons ooit toevertrouwd dat hij zijn monumentale onderzoek naar "Het denken van den Schaker" in methodologisch opzicht vermoedelijk beter met dammers had kunnen doen. Om andere redenen (met name zijn eigen verbondenheid met het schaken) was dat geen reële optie. Los daarvan leent het damspel zich door de laagdrempeligheid en ruime beschikbaarheid van grootmeesters met name voor onderzoek op de dimensie novice-expert, waarbij er mogelijk niet onbelangrijke verschillen zijn in het type denkproblemen en dus leereffecten welke de diverse spelen bij hun beoefenaren oproepen.
- Door kinderen in hun spel te observeren kunnen we veel over hun persoonlijkheid te weten komen, ook als we als begeleider het spel nauwelijks beheersen. Dammen wordt mede daarom beschouwd als een spel met nuttige therapeutische waarde, ook voor kinderen en volwassenen met een afwijkende mentale ontwikkeling.
- Los van de eenvoudige spelregels is er nog een didactisch voordeel – dat het dammen overigens gemeen heeft met het go-spel: het is niet aan bordgrootte gebonden. Het Belgische damspel (vier velden met op de twee donkere vakjes 1 witte en 1 zwarte schijf) is 'iets te simpel'. Maar op het 36 velden bord (6 tegen 6) kun je al een echte partij met alles erop en eraan spelen. Mooi overzichtelijk en het is snel afgelopen. Ook bij 20 tegen 20 kan het overigens snel gaan, zoals menigeen uit eigen ervaring weet.
- De beste reclame maakt het spel zelf. Waarbij vooral het enorme combinatiekarakter aanstekelijk kan werken. Door de verplichting tot slaan kan een schitterende geforceerde diepgang tot stand komen. Niet voor niets is de problematiek (compositiekunde – en kunst!) een erkende discipline binnen het dammen. Het brengt de liefhebbers regelmatig tot het subjectieve, maar o zo ware cliché: "Wat is dammen toch mooi!"

Geschiedenis (door Arie van der Stoep)

De huidige wereldkampioen, Alexander Georgiev, damt op een bord met 100 ruiten, het grote bord. Waar komt dat grote bord vandaan? Misschien uit Nederland. Vanaf de 14e eeuw tot de tweede helft van de 16e eeuw damden Nederlanders op het kleine bord met 64 ruiten.

Tussen 1550 en 1600 kwam er iemand, we weten niet wie, op het idee te gaan dammen op een bord met 100 ruiten. Dat sloeg aan, want al bleven de regels onveranderd, dammen op het grote bord was opwindender, je maakte sneller fouten. Eerst damden ze met 2x15 schijven. Ergens tussen 1650 en 1700 gingen ze dammen met 2x20 schijven. Pools dammen noemden ze dat, dammen met 2x20 schijven. Eigenlijk was Pools dammen een scheldnaam, want Pools stond voor allerlei zaken die niet deugden. Werd je ergens van beschuldigd en ontkende je schuld, dan werd je vastgebonden op een Poolse bok en gemarteld. Ook al had je niks gedaan, je bekende al snel schuld. Het arme meisje dat zwanger was geraakt maar door haar minnaar in de steek was gelaten moest een Poolse poep laten. Een vergadering die uit de hand liep was een Poolse landdag. Niet alle dammers voelden er dus voor met 2x20 schijven te spelen, dat vonden ze maar raar. De overstap van het kleine bord naar het grote bord was wel bij iedereen goed gevallen. Want in 1617 schreef een Noord-Hollander dat hij de mensen overal om zich heen zag dammen op een bord met 100 ruiten.

Pools dammen vond ook zijn weg naar het buitenland. Naar Frankrijk bijvoorbeeld. Hier zie je drie Franse prinsjes het spel spelen. Ze deden dat in het paleis van Versailles omstreeks 1690, waar hun grootvader Lodewijk XIV heerste. Het jongetje rechts schopte het zelf ook tot koning, hij werd de latere Filips V van Spanje. Aan schaken deden ze niet aan het Franse hof, wel aan dammen. Schaken was in de 17e eeuw een vrij onbekend spel. Fransen speelden het wel, maar veel schakers waren er niet, dammen was veel populairder. In Nederland was schaken helemaal onbekend, schaken werd hier pas bekend tussen 1750 en 1800. Toen ging het ook hard; omstreeks 1900 was het hier populairder geworden dan dammen, vooral in de betere kringen. Schakers gingen toen een beetje neerkijken op het dammen, dat was toch maar een dom spelletje. Dat zit er nog steeds een beetje in, veel mensen zien schaken als een moeilijker en mooier spel dan dammen. Een vooroordeel heet dat, zo'n gedachte. Vóór zeg 1850 was dat dus helemaal niet het geval. Integendeel, dammen werd beschouwd als een mooi spel. Van dammende prinsjes hoef je dus niet op te kijken. Dammen was iets voor mensen met vrije tijd, en alleen rijke mensen hadden vrije tijd. Die hadden personeel dat voor ze werkte, zoals een koetsier, een of meer dienstmeisjes, tuinlieden en een kokkin. Dat personeel zelf damde niet. Hetzelfde zag je in het leger: officieren damden, soldaten dobbelden en kaartten.

VERDER TERUG IN DE TIJD

In 1550 damden de Nederlanders dus op het kleine bord. Dat gebeurde overal in Europa. En waarschijnlijk ook in Azië en in Afrika. Ook in Amerika? Dat weten we niet.

Hier zie je een Duitser (links) dammen tegen een Vlaming of een Fransman. Dammen? Schaken toch! Nee, dammen. Keurvorst Johan Frederik van Saksen was gevangen genomen door keizer Karel V en werd opgesloten in een gevangenis in Brussel. Hier damt hij met schaakstukken tegen zijn cipier, het is duidelijk een damstelling. Je ziet, dammen was een tijdverdrijf van vorsten. Het tafereeltje werd in 1549 geschilderd door de Nederlander Anthonis Mor.

Dammen op het kleine bord gebeurde sinds de 14e eeuw, zeg vanaf 1350. Slaan was toen nog niet verplicht. Die regel ontstond een eeuw later ergens in Europa, waar weten we niet. Dammen zonder slagplicht leefde voort tot in de 17e eeuw. Johan Frederik kan dus hebben gedamd met of zonder slagplicht.

Datzelfde geldt voor de jonge vrouw en de jonge man op het plaatje, een miniatuur uit een Frans manuscript van 1470. De vrouw is een Ierse prinses, haar tegenstander een hooggeplaatste ridder die haar begeleidt naar de koning met wie zal gaan trouwen. Je ziet, alweer spelen ze met schaakstukken, maar de stelling is een damstelling. Dammen op het kleine bord, waar komt dat vandaan? Dat weten we niet. We weten alleen dat het spel in de 14e eeuw ergens in Europa van dit lijnenbord werd overgeplant op het schaakbord. Bij die gelegenheid kreeg het de naam damspel, het eerst in Frankrijk.

Dammen op het lijnenbord was bijzonder geliefd, vooral in Frankrijk. Je leest in allerlei boeken en op allerlei sites dat juist het schaakspel zo populair was, maar het is de vraag of dat waar

is. Historisch onderzoek naar speciaal de populariteit van schaken en dammen in de middeleeuwen in Spanje, Frankrijk en Engeland levert eenzelfde beeld op: dammen was belangrijker dan schaken. En niet zo'n beetje ook, dammen was héél veel belangrijker.

Er staat in boeken en op sites wel meer dat door modern onderzoek onderuit wordt gehaald. Dammen op het lijnenbord heet alquerque. Dat was een spel zonder promotie, dus zonder dam, kun je overal lezen. Al die boeken en sites praten elkaar klakkeloos na, onderzoek is er nooit bij.

NOG VERDER TERUG IN DE TIJD

Hier zie je twee Spanjaarden dammen in 1283. Je ziet weer het lijnenbord. Hoeveel eerder speelden dammers al op zo'n bord? We weten het niet. Bijna zeker al in het jaar 500 na Christus. Misschien al langer, want we kennen inscripties van dit bord in steen. Archeologen hebben echter altijd moeite om te bepalen hoe oud een inscriptie is. Daarom moeten we zeggen: zeer waarschijnlijk was dammen bekend omstreeks 500. Maar of het ouder was, en hoeveel eeuwen, dat weten we niet. Ook niet waar ons spel is bedacht. Ergens binnen het Romeinse rijk, zo suggereert het meest recente onderzoek. Hopelijk vinden we bij voortgaand onderzoek aanwijzingen voor die gedachte.